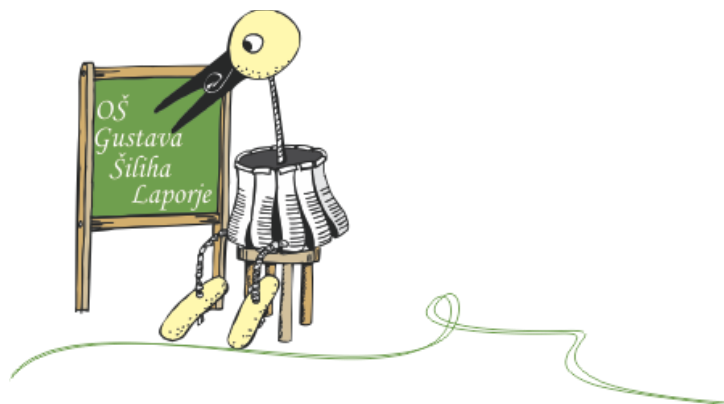

OŠ Gustava Šiliha Laporje
Laporje 31, 2318 Laporje

INDIVIDUALNE ZNAČILNOSTI PISAVE UČENCEV OŠ GUSTAVA ŠILIH LAPORJE

področje: slovenščina
raziskovalna naloga

Avtorici: Alina Auer in Eva Zala Kitek, 6. a

Mentorica: mag. Alenka Fidler

Lektorica: Albina Avsec, prof.

Prevod povzetka v angleški jezik: Ines Jarh, prof.

Laporje, 2020

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujema mentorici, gospe Alenki Fidler, ki naju je pri delu natančno usmerjala.

Prav tako se zahvaljujema gospe Albin Avsec za lektoriranje raziskovalne naloge in gospe Ines Jarh za prevod povzetka v angleščino.

Še enkrat vsem iskrena hvala.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	7
2	TEORETIČNI DEL	8
2.1	Razvoj pisave.....	8
2.2	Naša pisava.....	9
2.2.1	Uveljavljena norma za pisanje.....	9
2.3	Grafomotorika kot sestavni del pisanja.....	10
2.3.1	Drža telesa pri pisanju.....	11
2.3.2	Od šolske do individualne pisave.....	11
3	RAZISKOVALNO DELO	14
3.1	Namen.....	14
3.2	Cilji.....	14
3.3	Hipoteze.....	14
3.4	Metodologija.....	14
3.4.1	Raziskovalni vzorec.....	15
3.5	Postopki zbiranja podatkov.....	15
3.6	Obdelava podatkov.....	15
4	REZULTATI	17
4.1	Pisanje s tiskanimi oziroma pisanimi črkami.....	17
4.2	Poteznost velikih pisanih črk o, f in s.....	18
4.3	Poteznost malih pisanih črk o, f in s.....	20
5	RAZPRAVA	22
6	ZAKLJUČEK	23
7	VIRI IN LITERATURA	24
8	PRILOGE	25
8.1	Navodilo nareka.....	25
8.2	Besedilo nareka.....	25

KAZALO SLIK

Slika 1:	Stran iz šolskega zvezka; Milan Auer, 3. razred, 1965.....	10
Slika 2:	Pravilna in nepravilna telesna drža pri pisanju.....	11
Slika 3:	Učenje poteznosti pisanja velikih in malih tiskanih črk.....	12
Slika 4:	Učenje poteznosti pisanja velikih in malih pisanih črk.....	12
Slika 5:	Pravila šolske pisave.....	13
Slika 6:	Način pisanja velikih pisanih črk o, f in s.....	16
Slika 7:	Način pisanja malih pisanih črk o, f in s.....	16
Slika 8:	Primer nareka učenke 4. razreda.....	16
Slika 9:	Primer nareka učenke 9. razreda.....	17
Slika 10:	Navodilo nareka.....	25
Slika 11:	Besedilo nareka.....	25

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vzorec sodelujočih oseb glede na razred in spol	15
Tabela 2: Pisanje s tiskanimi in pisanimi črkami glede na razred.....	17
Tabela 3: Pisanje s tiskanimi in pisanimi črkami glede na spol.....	17
Tabela 4: Poteznost velike pisane črke o glede na razred	18
Tabela 5: Poteznost velike pisane črke o glede na spol	18
Tabela 6: Poteznost velike pisane črke f glede na razred	18
Tabela 7: Poteznost velike pisane črke f glede na spol	19
Tabela 8: Poteznost velike pisane črke s glede na razred.....	19
Tabela 9: Poteznost velike pisane črke s glede na spol	19
Tabela 10: Poteznost male pisane črke o glede na razred.....	20
Tabela 11: Poteznost male pisane črke o glede na spol.....	20
Tabela 12: Poteznost male pisane črke f glede na razred.....	20
Tabela 13: Poteznost male pisane črke f glede na spol.....	21
Tabela 14: Poteznost male pisane črke s glede na razred	21
Tabela 15: Poteznost male pisane črke s glede na spol.....	21

POVZETEK

V razvitem svetu večina ljudi za pisanje uporablja tipkovnice in zaslone na dotik, z roko pišemo le občasno. Nasprotniki pisanja z roko menijo, da je pisanje z roko zastarela in nepotrebna spretnost, podporniki pisanja z roko pa poudarjajo, da je koordinacija rok in oči največja razvojna značilnost pisanja z roko in da pri pisanju z roko sodelujejo roke, misli, govor in globoka čustva, zato je učenje pisanih črk smiselno.

V okviru raziskovalne naloge sva želeli ugotoviti, v koliki meri učenci od 4. do 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje pri pisanju še uporabljajo male in velike pisane črke in kako se pri učencih naučena šolska pisava spreminja v individualno pisavo. Osredotočili sva se na poteznost pisanja malih in velikih pisanih črk o, f in s. Uporabili sva metodo analize zapisov učencev, ki so nastali pri pisanju šolskega nareka.

Učenci slovenskih šol se v 1., 2. in 3. razredu naučijo pisati z velikimi in malimi tiskanimi ter velikimi in malimi pisanimi črkami. Pisave učencev se od šolske pisave razlikujejo. Učenci prvega in drugega razreda imajo težave pri lepopisju, ker še nimajo ustreznih grafomotoričnih spretnosti. Od devetega leta naprej se pisava učencev še bolj odmika od šolske pisave, ker se učenci navajajo hitrega pisanja. V višjih razredih se ta razlika še poveča tudi zaradi mladostniškega iskanja lastne identitete (Žagar, 1996).

Najina raziskava je pokazala, da velike in male pisane črke pri pisanju zapiskov uporablja 60,6 % učencev od 4. do 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje. Med njimi je največ učencev 4. in 5. razreda in več dečkov kot deklic. Učiteljici 4. in 5. razreda glede na učni načrt za slovenščino pri učencih spodbujata pisanje z velikimi in malimi pisanimi črkami, medtem ko je teh spodbud od 6. razreda dalje manj. Ugotovili sva, da mlajši učenci pri pisanju bolj upoštevajo načela šolske pisave, vendar to ne drži za vse velike in male pisane črke, ki sva jih preverjali (o, f in s). Odstotek učencev, ki velike in male pisane črke o, f in s pišejo drugače, kot so se naučili pri pouku, ne narašča enakomerno po razredih, temveč se od razreda do razreda razlikuje.

Ključne besede: pisava, pisanje, poteznost, grafomotorika, črke

ABSTRACT

TITLE: Individual Writing Characteristics of Pupils of Gustava Šiliha Laporje Primary School

In developed world most people use computer keyboards or touchscreens to write, we write by hand only occasionally. Opponents of hand-writing suggest that writing by hand outdated and unnecessary competence, while supporters emphasize that eye-hand coordination in the biggest developmental characteristic of hand-writing. While writing by hand there are collaborations of hands, thoughts, speech and deep emotions, therefore learning of cursive writing makes sense.

As part of the research assignment, we wanted to find out the extent to which pupils at Gustava Šiliha Laporje primary school, grades 4 through 9 still use uppercase and lowercase cursive letters while writing, how pupils change the learnt school writing into their individual writing. We have focused on the features of writing capital letters and uppercase letters o, f, and s. We used an analytical methodology of records of the pupils who wrote the school dictation.

Pupils in Slovene schools learn to write in uppercase and lowercase print script letters and uppercase and lowercase cursive letters in grades 1, 2 and 3. Pupils' fonts differ from school fonts. First- and second-grade pupils have difficulty writing calligraphy because they do not yet have the appropriate graphomotor skills. From the age of nine onwards, pupils' writing moves further away from school writing because pupils are getting used to speed writing. In the upper classes, this difference is exacerbated by the adolescent's search for his identity (Žagar, 1996).

Our research has shown that upper and lower case cursive letters are used by 60.6% of pupils in grades 4 through 9 at Gustava Šiliha Laporje primary school. Most of them are 4th- and 5th-grade pupils and more boys than girls. The teachers of grades 4 and 5 encourage them to write in upper and lower case cursive letters, according to the curriculum for Slovene, while there are less incentives from 6th grade onwards. We have found that younger pupils take the principles of school writing when writing more into account, but this does not hold stand for all upper and lower case cursive letters we assessed (o, f, and s). The percentage of pupils who write upper and lower case cursive letters o, f and s differently than they have learned in class does not increase steadily through grades but varies from grade to grade.

Key words: font, writing, writing features, graphomotor skills, letters

1 UVOD

Danes v razvitem svetu večina ljudi za pisanje uporablja tipkovnice in zaslone na dotik, z roko pišemo le občasno. Pisem več ne pošiljamo v zaprti pisemski ovojnici, temveč sporočila pošiljamo preko spleta. Knjige, časopisi in spletni portali so napisani s tiskanimi črkami, s pisanimi črkami se srečujemo le še v šoli in pri podpisovanju.

Nasprotniki pisanja z roko menijo, da je pisanje z roko zastarela in nepotrebna spretnost, ki v primerjavi z branjem, matematiko in znanostjo v sodobnem svetu ni pomembna. Menijo, da bi morali učenci vse naloge opraviti z računalniško tipkovnico. V nekaterih delih Združenih držav Amerike se učenci v šolah pisanih črk ne učijo več, učijo se pisati samo s tiskanimi črkami. V nekaterih ameriških šolah so mnenja, da sodi pisanje z roko v umetniške razrede (Jazbec, 2016).

Podporniki pisanja z roko izhajajo iz raziskav s področja izobraževanja, psihologije in nevroznanosti in opozarjajo, da ima pisanje z roko ali z računalnikom vpliv na učenje v šoli. Poudarjajo, da je koordinacija roke in oči največja razvojna značilnost pisanja z roko in da pri pisanju z roko sodelujejo roke, misli, govor in globoka čustva. Zadnje raziskave kažejo, da se prepoznavanje črk in besed, razumevanje, abstraktno mišljenje in spomin izboljšujejo s pisanjem z roko (Jazbec, 2016).

Med argumenti za pisanje z roko raziskovalci izpostavljajo (Jazbec, 2016, str. 4–5):

- Pisanje pisanih črk je hitrejšo in enostavno. Več kot pišemo, bolj tekoče je pisanje.
- Zapiski, napisani z roko, vplivajo na boljši spomin napisanega na predavanjih in skupinskih srečanjih.
- Študenti lahko berejo komentarje, ki jih z roko napišejo učitelji na različnih nalogah in drugih gradivih.
- Zgodnji napor v pisanju in razvoju finih motoričnih spretnosti so znak pripravljenosti za učenje in napovedujejo kasnejše dosežke v branju, pisanju in matematiki.
- Pisanje z roko povečuje in širi razvoj na področju jezika, spomina, besedne prepoznavnosti in čustev.
- Pisanje z roko gradi občutek identitete pisca in samoučinkovitosti.
- Tipkanje na tipkovnici predstavlja drugačen fiziološki proces kot pisanje z roko. Za tipkanje na tipkovnici je aktivirana druga stran možganov, ki nima tako bogate povezave, kot se jo najde na možganskih področjih, ki jih aktivira pisanje z roko.
- Elektronske naprave se lahko pokvarijo ali niso dostopne.
- Pisanje z roko je kompleksna spretnost, ki spodbuja koordinacijo motoričnih, zaznavnih in kognitivnih zmožnosti.

Z raziskovalno nalogo želiva raziskati, v koliki meri učenci od 4. do 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje pri pisanju uporabljajo male in velike pisane črke in kako se naučena šolska pisava učencev spreminja v individualno pisavo.

V teoretičnem delu naloge sva preučili, kako se je razvijala naša pisava in kako poteka učenje pisanja v slovenskih šolah. Posebej sva se osredotočili na spreminjanje naučene pisave v individualno.

Učenci slovenskih šol se v 1., 2. in 3. razredu naučijo pisati s tiskanimi in pisanimi črkami. V raziskovalnem delu sva uporabili metodo analize zapisov učencev, ki so nastali pri pisanju šolskega nareka. Osredotočili sva se na poteznost pisanja malih in velikih pisanih črk o, f in s.

Postavili sva si naslednje hipoteze:

- **Hipoteza 1:** Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo zapiske z malimi pisanimi črkami, zmanjšuje.
- **Hipoteza 2:** S pisanimi črkami piše več deklet kot dečkov.
- **Hipoteza 3:** Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo velike pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, povečuje.
- **Hipoteza 4:** Število dečkov, ki pišejo velike pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, je večje kot število deklic.
- **Hipoteza 5:** Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo male pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, povečuje.
- **Hipoteza 6:** Število dečkov, ki pišejo male pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, je večje kot število deklic.

2 TEORETIČNI DEL

Pred razvojem pisav so se podatki ohranjali samo v spominu ljudi. Informacije so se prenašale od ust do ust. Pisanje se je razvilo zaradi potrebe po ohranjanju sporočil in zaradi želje po zapisu dogodkov. Razvoj pisave je omogočil, da so se podatki pričeli shranjevati in predajati drugim, tudi iz generacije v generacijo (Brookfield, 1999).

Zapisana sporočila beremo s pomočjo oči, z gledanjem. Pisno sporočanje je sestavljeno iz zapisanih črk ali drugih znamenj, medtem ko so ustna sporočila obogatena še z nebesednim jezikom. To je razlog, da so zapisana besedila osiromašena in jih je težje razumeti kot ustna. Za razumevanje pisanega besedila je potrebno dobro poznavanje črk oziroma drugih simbolov (Žerdin, 2003).

2.1 Razvoj pisave

Pisave so se razvijale na različnih koncih sveta, neodvisno druga od druge. Zapisi so bili različni, od preprostih podobopisov do stiliziranih črkopisov, ki predstavljajo glasove. V zgodovini se zapisi pojavljajo na različnih snoveh, od lončevine, kamnov, do papirja (Brookfield, 1999).

Prvo stopnjo pravega pisanja predstavlja piktografija. Sestavlja jo zaporedje slik predmetov in zamisli, ki izražajo neko misel. Pred približno dvajset tisoč leti je jamski človek risal na skalne stene o svojem življenju. Pozneje so z risbami zapisovali dogodke in sporočila v različnih oblikah. Najpogosteje so zgodovino zapisovali v kamen, glino in na papirus. V Mezopotamiji so uporabljali klinopis na glinenih tablicah. Sporočila v slikah so dopolnjevala sporočila s simboli. Na papirus so v Egiptu več tisoč let pisali v poševni pisavi. Kitajsko pisavo so izumili kar 2.000 let pred našim štetjem. Vsaka beseda ima svoje znamenje, pisava ima od 40.000 do 50.000 znamenj. Bere se od leve proti desni (Žerdin, 2003).

Prve pisave so tako povezane z risbami, ki so jih kasneje začeli poenostavljati z risanjem simbolov. Razvila se je pojmovna pisava, kjer so podobe zamenjali simboli. Ker lahko imajo simboli več pomenov, kombinacija simbolov pa lahko ima popolnoma nov pomen, so pojmovne pisave nejasne. Ko se je simbol pričel uporabljati za točno določene glasove, ni bil več piktografski, temveč fonetični. Pojavil se je glasovni sistem pisanja, ki je bil sprva zlogovni, nato pa abecedni (Žerdin, 2003).

»Zamiselj, da bi človek z znamenji sporočal drugim ljudem svoje misli in besede, ter izum pisave, sodita med najpomembnejše dosežke človeškega duha. Pisava je oživila takrat, ko je nastal organiziran sistem znamenj ali simbolov, s katerimi je mogoče zapisati vse, kar kdo misli ali čuti« (Žerdin, 2003, str. 126).

2.2 Naša pisava

Pisava zahodne civilizacije je danes alfabetska, abecedna. Oblikovala se je približno 5.000 let. V abecednem črkopisu ena črka predstavlja en glas. Črke sestavljajo besede. Kako se je razvil prvi črkopis, ni natančno znano, najverjetneje se je razvil pred 3.600 leti v Siriji in Palestini. Zamisel črkopisov so razširili trgovci. Tako so nastale različne abecedne pisave, kot so grški alfabet, cirilica in latinica. Abecedni črkopis ima 25 do 30 znamenj, črk, ki z različnimi kombinacijami omogočajo zapis 1.500.000 besed. Oblika latinice je nastala pri Rimljanih, ki so osnove prevzeli od Grkov (Brookfield, 1999; Žerdin, 2003).

Slovenska abeceda ima 25 črk. Zbir pravil o pisavi, rabi črk in ločil ter druga pravila so zapisani v Slovenskem pravopisu. Pri pisanju uporabljamo velike in male tiskane črke ter velike in male pisane črke. Male pisane črke so izpeljane iz malih tiskanih črk, velike pisane črke pa iz velikih tiskanih črk (Žerdin, 2003).

2.2.1 Uveljavljena norma za pisanje

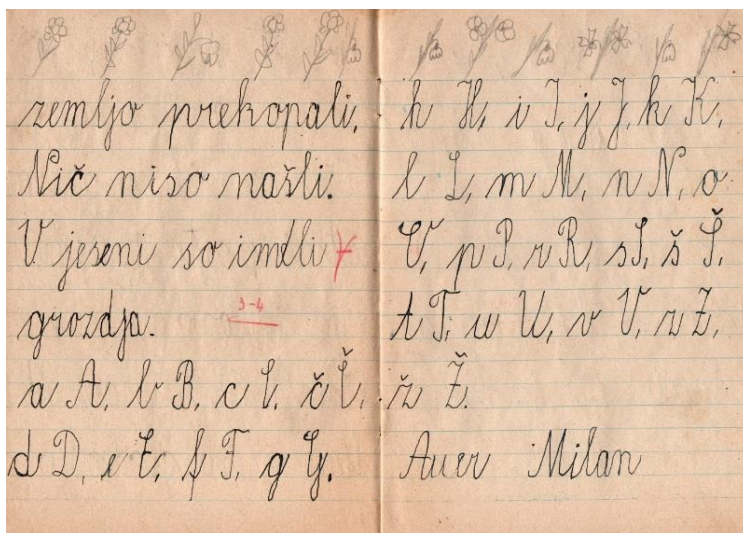
Oblika in videz pisave sta odvisna od večih dejavnikov. Eden od teh dejavnikov je uveljavljena norma za pisanje. Slovenska pisava je iz preprostih oblik. Skupine črk (velike in male tiskane črke, velike in male pisane črke) imajo skupne značilnosti, kot na primer: vse male pisane črke se začnejo pisati na spodnji črti črtovja in se končajo na sredini med spodnjo in zgornjo črto. Ta značilnost omogoča, da se učenci naučijo pisati hitreje. Predpisani vzorec začetnega učenja pisanja omogoča, da je pisava dobro berljiva (Žerdin, 2003).

Odnos učiteljev in staršev do pisanja ima velik vpliv na estetski videz pisav učencev. Ta odnos se kot vrednota z učiteljev in staršev prenaša na učence. Včasih je bila lepa pisava vrednota. Učenci so se je učili v okviru šolskega predmeta lepopis, ki se je tudi ocenjeval, vendar so učenci pisali lepo samo pri urah lepopisja, drugače pa ne (Žagar, 1996).

Sodobna šola dopušča večjo svobodo pri oblikovanju pisave. »To pa pomeni, da poteze niso več dodelane. Otroci sami izbirajo, kako bodo oblikovali posamezne črke in jih povezovali. Poteze prekinjajo in črke sestavljajo iz posameznih delov. S tem izgubljajo čas, črke pa svojo podobo. Posamezni učitelji urejeno pisavo priznavajo in cenijo kot vrednoto in se zanjo tudi trudijo (Žerdin, 2003, str. 128).

Največ časa si za lepo pisavo vzamejo učiteljice 1. in 2. razreda, vendar tudi učitelji v višjih razredih ne bi smeli biti ravnodušni do berljivosti pisave svojih učencev (Žagar, 1996).

Lepa pisava v sodobni šoli ni vedno vrednota, zato se zanjo potrudijo le posamezniki. Za lepo pisavo so potrebne prirojene grafične spretnosti ali vztrajnost, da se teh spretnosti otroci naučijo. »Otrok mora biti dovolj motiviran in spodbujen, da se bo trudil urejeno oblikovati črke in tako obliko ohranjati, da mu ne bo vseeno za videz in tudi pravilnost pisave« (Žerdin, 2003, str. 128).

Slika 1: Stran iz šolskega zvezka; Milan Auer, 3. razred, 1965.
(Vir: Osebni arhiv avtoric)

2.3 Grafomotorika kot sestavni del pisanja

Beseda grafomotorika izhaja iz besed graf in motorika. Beseda graf izhaja iz grščine in pomeni pisati. Danes beseda graf pomeni pisano znamenje za črke, ločila in druga znamenja. Beseda motorika pomeni enakomerno, nepretrgano, ritmično gibanje. »Grafomotorika pomeni sposobnost in spretnost pisanja – oblikovanja črk in drugih pisnih znamenj in je specifični del splošne motorike« (Žerdin, 2003, str. 131).

Učenje pisanja je pogojeno z razvitostjo grafomotoričnih spretnosti in senzoričnih funkcij. Učenje branja in pisanja je povezano predvsem s slušnim in vidnim zaznavanjem. Za začetno učenje opismenjevanja sta pomembna dober sluh in vid. Da lahko učenec razlikuje en glas od drugega oziroma eno črko od druge, mora biti pozoren na majhne razlike in podobnosti. »Pred opismenjevanjem ta vrsta pozornosti ni bila pomembna, pri rabi pisala pa postaneta pomembni tudi groba in fina motorika, predvsem vsi tisti mišično-gibalni občutki, prijem in gibanje, ki sodelujejo pri pisanju. Sem lahko uvrstimo občutenje telesa in telesnih delov – telesna shema, razvitost stranskosti (lateralizacija), primerna mišična napetost in oživčenost, dozorelost prostorskega doživljanja, sposobnost nadzorovanja gibanja v prostoru, zmožnost, da roka pri pisanju naredi tisto, kar hoče glava« (Žerdin, 2003, str. 132).

Otrok prične uporabljati pisala zelo zgodaj in hitro ugotovi, da le-ta puščajo sledove. Šele kasneje spozna, da je on tisti, ki vodi pisalo, in da lahko s pisalom riše podobe, ki jih razberejo tudi drugi. Ta faza se imenuje predkaligrafska faza, ki predstavlja fazo prerisovanja črk. Sprva otrokove črte nastajajo s sunkovitim gibanjem roke, od dveh let dalje pa otrok prehaja na risanje okroglih in spiralnih črt. Otrok prične zapolnjevati prostore med črtami, nastajajo packe, ki narisane dajo vtis popolnosti. »Risanje posameznih prvin v nekakšnem zaporedju pa otrok že preimenuje v pisanje. Zgovoren otrok tudi ob risanju veliko razlaga, kaj počne. Ko začne uporabljati svinčnik in barvice, zelo hitro razvija svojo spretnost za obvladovanje pisala« (Žerdin, 2003, str. 133).

Sledi kaligrafska ali lepopisna faza, ki se pojavi z začetkom sistematičnega učenja črk in pisanja. Otrok želi čim bolj posnemati učitelja. Okrog devetega in desetega leta se pisava prične spreminjati in dobivati individualne značilnosti. Otrok preneha uporabljati naučene črte, pisava se pogosto razobliči in pogrša. Začne se faza individualizacije rokopisa, kjer vsak posameznik izoblikuje svoj slog pisave (Žerdin, 2003).

2.3.1 Drža telesa pri pisanju

Pri pisanju je drža telesa zelo pomembna. Pravilna drža telesa zajema (Ropič, Urbanovič Jelovšek, Frančeškin, 1999):

- Glava je pokonci.
- Roka, ki piše, se položi na mizo.
- Roka, ki ne piše, se položi na spodnji del lista ter drži list oziroma zvezek, da se ne premika.
- Stol pomaknemo k mizi tako, da sedimo udobno.
- Hrbet naslonimo na naslonjalo stola.
- Boki so obrnjeni naprej.
- Stegna počivajo na sedalu stola.
- Kolena imamo upognjena v pravem kotu.
- Sproščeno primemo pisalo.
- Pisalo držimo rahlo.
- Pisalo primemo s palcem in kazalcem dva prsta nad konico.
- Pisalo naslonimo na sredinec.
- Zunanji rob dlani se dotika lista oziroma mize.
- Palec in kazalec vlečeta pisalo.
- Delamo gibe v komolcu in rami.
- List leži na mizi, da ga gledamo naravnost.
- Miza je postavljena tako, da svetloba pada nanjo in nam ne sveti v oči. Senca ne pada na list oziroma pisalno površino.

Slika 2: Pravilna in nepravilna telesna drža pri pisanju
(Avtorica: Alenka Fidler, Laporje, 18. februar 2020)

2.3.2 Od šolske do individualne pisave

Današnji otroci se s pisali srečajo že v predšolskem obdobju. Njihove prve poteze so velike, z razvojem grafomotorike pa postajajo vedno manjše. Večinoma se znajo vsi otroci ob vstopu v šolo že podpisati (Žagar, 1996, str. 53).

Razvijanje zmožnosti branja in pisanja je cilj, zapisan med operativnimi cilji učnega načrta za slovenščino v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Začetno opismenjevanje v osnovni šoli poteka tako, da učenci »glede na svoje predznanje branja in pisanja ter glede na razvite veščine, spretnosti in zmožnosti prehajajo individualizirano, postopoma in sistematično skozi naslednje faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja (Učni načrt za slovenščino, str. 10):

- razvijajo predopismenjevalne zmožnosti (npr. vidno razločevanje, slušno razločevanje in razčlenjevanje, grafomotoriko, orientacijo na telesu, v prostoru in na papirju, držo telesa in pisala ipd.);
- razvijajo tehniko branja in pisanja besed ter enostavnih povedi z velikimi in malimi tiskanimi in pisanimi črkami;
- razvijajo branje z razumevanjem in pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti.

Slika 3: Učenje poteznosti pisanja velikih in malih tiskanih črk
(Vir: UČIMse, 2016)

Slika 4: Učenje poteznosti pisanja velikih in malih pisanih črk
(Vir: UČIMse, 2016)

Sliki 3 in 4 prikazujeta poteznost pisanja malih in velikih tiskanih ter malih in velikih pisanih črk, kot se jih učijo učenci OŠ Gustava Šiliha Laporje po učbenikih založbe Mladinska knjiga.

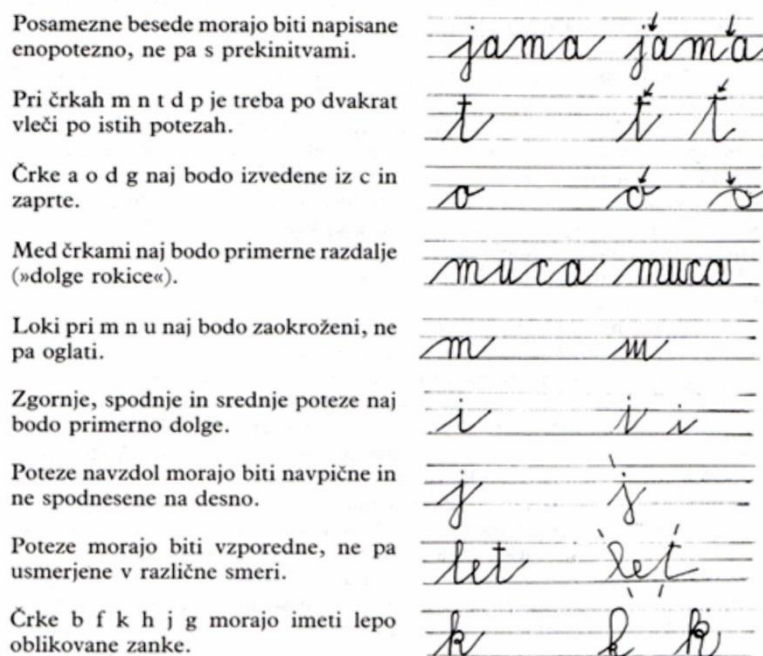
Učenci se najprej naučijo pisati velike tiskane črke, potem male tiskane, male pisane in na koncu še velike pisane črke. Učenci in učenke naj bi ob zaključku 2. razreda praviloma že usvojili tehnike branja in pisanja z veliki in malimi tiskanimi in pisanimi črkami, v 3. razredu pa naj bi jih predvsem utrjevali in izboljševali. Do konca 3. razreda naj bi vsi učenci znali pisati vse oblike črk slovenske abecede. Sprva se učenci učijo izpisovanja besed, pozneje pa celih povedi. Cilj je, da se učenci naučijo pisati hitro, berljivo in lepo (Program osnovna šola: Slovenščina ..., 2018; Žagar, 1996).

Hitrost pisanja dosegamo z enopoteznostjo in tekočnostjo. Enopoteznost pomeni, da med pisanjem ni prekinitev, zaustavljanja nastajajo pri črticah na t in f, pikah na i in j ter na strešicah na č, ž in š (Žagar, 1996).

Tekočnost pomeni, da črke pišemo brez dodatnih in nepotrebnih vračanj po istih črtah. Povezujemo jih po najkrajši poti. Pri o, a, d in g je najbolj enostavna izvedba, ker lahko izhajamo iz črke c (Žagar, 1996).

Hitrost in lepota pisave nimata vrednosti, če pisanega besedila ni mogoče prebrati, zato je berljivost najvažnejša lastnost pisanja. Berljivost dosegamo z ohranljivostjo oblikovanih črk. Črke se lažje razporejajo, če je zgornja in spodnja poteza enako velika, ni pa predolga ali prekratka. Hudo oviro za branje predstavlja biletризem, ki pomeni enako pisanje dveh različnih črk, na primer n in u, s in z, g in p, k in h (Žagar, 1996).

Zaželeno je, da učenci pri pisanju črk upoštevajo lepote zahteve. Črke iste lege morajo imeti isto velikost, tako m, n, c, z, s, r, v kot d, t, l, b, k, h ali p, j, g. Osnovne poteze morajo biti vzporedne in zapisane pokončno ali nagnjeno. V slovenskih šolah se spodbuja pokončno pisavo, ker pri branju te pisave oči manj trpijo (Žagar, 1996).

Slika 5: Pravila šolske pisave
(Vir: Žagar, 1996, str. 54)

Iz slike 5 so razvidna pravila šolske pisave. Pisave učencev se od šolske pisave razlikujejo. Učenci prvega in drugega razreda imajo težave pri lepopisju, ker še nimajo ustreznih grafomotoričnih spretnosti. Od devetega leta naprej se pisava učencev še bolj odmika od šolske pisave, ker se učenci navajajo hitrega pisanja. V višjih razredih se ta razlika še poveča tudi zaradi mladostniškega iskanja lastne identitete (Žagar, 1996).

3 RAZISKOVALNO DELO

3.1 Namen

Namen najine raziskave je ugotoviti, v koliki meri učenci od 4. do 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje pri pisanju še uporabljajo male in velike pisane črke in kako se pri učencih naučena šolska pisava spreminja v individualno pisavo. Osredotočili sva se na poteznost pisanja malih in velikih pisanih črk o, f in s.

3.2 Cilji

Cilji raziskave so:

- Ugotoviti, v koliki meri učenci pri zapiskih uporabljajo tiskane in v koliki meri pisane črke glede na razred in spol.
- Ugotoviti, v koliki meri se pri učencih od 4. do 9. razreda, ki še pišejo s pisanimi črkami, spremeni poteznost pisanja velikih pisanih črk o, f in s glede na razred in spol.
- Ugotoviti, v koliki meri se pri učencih od 4. do 9. razreda, ki še pišejo s pisanimi črkami, spremeni poteznost pisanja malih pisanih črk o, f in s glede na razred in spol.

3.3 Hipoteze

Zastavili sva si naslednje hipoteze:

- Hipoteza 1: Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo zapiske z malimi pisanimi črkami, zmanjšuje.
- Hipoteza 2: S pisanimi črkami piše več deklet kot dečkov.
- Hipoteza 3: Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo velike pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, povečuje.
- Hipoteza 4: Število dečkov, ki pišejo velike pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, je večje kot število deklic.
- Hipoteza 5: Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo male pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, povečuje.
- Hipoteza 6: Število dečkov, ki pišejo male pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, je večje kot število deklic.

3.4 Metodologija

V raziskovalni nalogi sva uporabili metodo analize zapisov učencev, ki so nastali pri pisanju šolskega nareka.

3.4.1 Raziskovalni vzorec

Tabela 1: Vzorec sodelujočih oseb glede na razred in spol

Razred	Dečki		Deklice		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
4.	10	50,0	10	50,0	20	20,20
5.	9	52,9	8	47,1	17	17,17
6.	8	42,1	11	57,9	19	19,19
7.	8	42,1	11	57,9	19	19,19
8.	9	56,3	7	43,8	16	16,16
9.	2	25,0	6	75,0	8	8,08
Skupaj	46	46,5	53	53,5	99	100

Narek so pisali 103 učenci OŠ Gustava Šiliha Laporje. Zaradi nerazločne pisave sva 4 učence izločili. V vzorec je zajetih 99 učencev od 4. do 9. razreda OŠ Gustava Šiliha Laporje. Učenci so dokaj enakomerno razporejeni po razredih, izjema je 9. razred, kjer je učencev manj (8,08 %).

3.5 Postopki zbiranja podatkov

Podatke za raziskavo sva zbrali s pisnim narekom, ki so ga pisali učenci pri pouku slovenščine v novembru 2019. V 4. razredu ga je izvedla učiteljica razrednega pouka Natalija Koprivnik, prof., v 5. razredu učiteljica razrednega pouka Marjana Štern, prof., v 6., 7., 8. in 9. razredu pa učiteljica slovenščine Albina Avsec, prof.

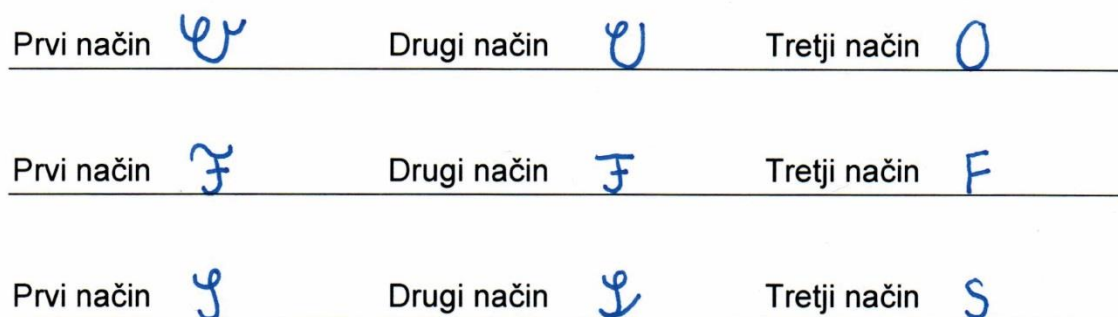
Besedilo nareka sva izbrali v delovnem zvezku za 4. razred (Berc-Prah, 2014). To besedilo sva izbrali zato, ker vsebuje veliko osebnih lastnih imen in zemljepisnih imen, ki se pišejo z veliko začetnico. Osebno lastno ime Miha sva zamenjali z imenom Oskar, saj sva potrebovali veliko črko O. Besedilo je bilo primerno tudi zato, ker so vanj zajete male črke o, f in s vsaj dvakrat, velike črke O, F in S pa vsaj enkrat.

3.6 Obdelava podatkov

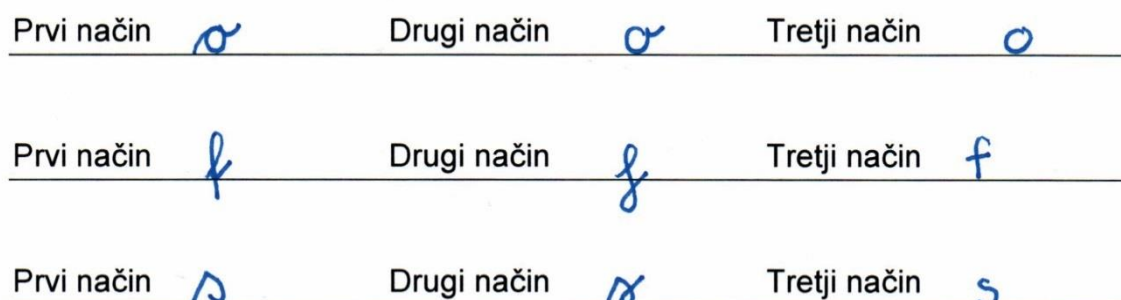
Vse nareke sva natančno pregledali. Pripravili sva si razpredelnice, v katere sva si za vsakega učenca zapisali:

- uporabo tiskanih ali pisanih črk;
- način pisanja velike in male pisane črke o;
- način pisanja velike in male pisane črke f;
- način pisanja velike in male pisane črke s.

Za obdelavo podatkov sva različne načine pisanja velikih in malih črk o, f in s razporedili na tri načine, kot prikazujejo spodnje slike. V tabelah, kjer ugotavljava poteznost pisanja velikih in malih pisanih črk, sva upoštevali samo učence, ki pišejo s pisanimi črkami. Zbrane podatke sva nato razvrstili glede na razred in glede na spol ter izračunali odstotke.

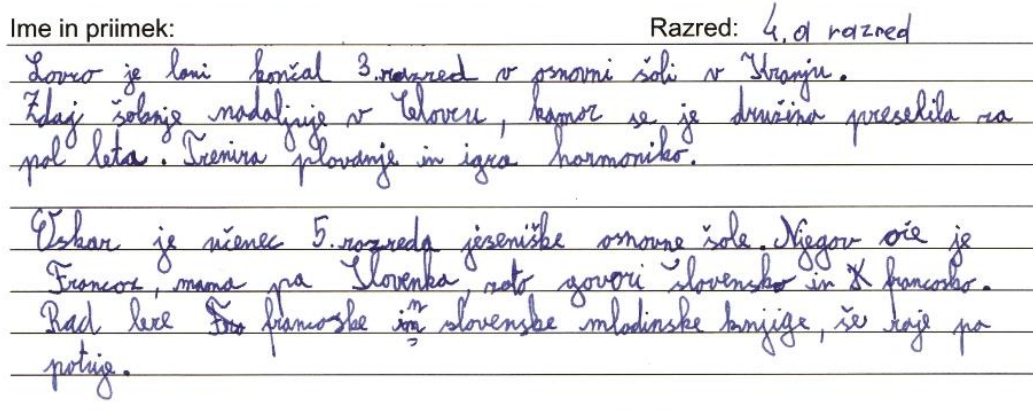
Slika 6: Način pisanja velikih pisanih črk o, f in s
(Avtorici: Alina Auer, Eva Zala Kitek, Laporje, 13. januar 2020)

Slika 7: Način pisanja malih pisanih črk o, f in s
(Avtorici: Alina Auer, Eva Zala Kitek, Laporje, 13. januar 2020)

Na slikah 6 in 7 so določeni načini pisanja posameznih črk, ki sva jih uporabili v tabelah v poglavju rezultati. Prvi način predstavlja način, kot so se ga učenci učili pisati v šoli. Drugi način nekoliko odstopa od naučenega, tretji način je način pisanja posameznih črk v tiskani obliki.

NAREK: Po nareku zapišite kratek sestavek tako, kot običajno pišete vaše zapise v zvezke.

Slika 8: Primer nareka učenke 4. razreda
(Vir: Arhiv šole)

Slika 8 prikazuje primer nareka učenke 4. razreda. Učenka velike in male pisane črke uporablja tako, kot so se jih učenci učili pisati v šoli (prvi način).

NAREK: Po nareku zapišite kratek sestavek tako, kot običajno pišete vaše zapiske v zvezke.

Ime in priimek: _____ Razred: 9.a

Lovro je lani končal 3. razred v osnovni šoli v Kranju. Zdaj študije nadaljuje v Celovcu, kamor se je družina preselila za pol leta. Trenutno plavanje in igra harmonike. Oskar je učenc 5. razreda ~~na~~ jevanške šole. Njegov oče je Francoz, mama pa Slovenka, zato govori slovensko in francosko. Rad bere slovenske in francoske mladinske knjige, se paše na potuje.

Slika 9: Primer nareka učenke 9. razreda
(Vir: Arhiv šole)

Učenka 9. razreda je razvila individualen slog pisave (slika 9). Učenka za zapis še vedno uporablja male pisane črke na način, ko se ga je učila pisati v šoli (prvi način), velike pisane črke pa je zamenjala z velikimi tiskanimi črkami (tretji način).

4 REZULTATI

4.1 Pisanje s tiskanimi oziroma pisanimi črkami

Tabela 2: Pisanje s tiskanimi in pisanimi črkami glede na razred

Razred	Tiskane črke		Pisane črke		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
4.	0	0,0	20	100	20	20,20
5.	4	23,5	13	76,5	17	17,17
6.	8	42,1	11	57,9	19	19,19
7.	16	84,2	3	15,8	19	19,19
8.	9	56,3	7	43,8	16	16,16
9.	4	50,0	4	50,0	8	8,08
Skupaj	41	41,4	58	60,6	99	100

Iz tabele 2 je razvidno, da 60,6 % učencev od 4. do 9. razreda piše s pisanimi črkami, 41,4 % pa jih za pisanje uporablja tiskane črke. V 4. razredu vsi učenci pišejo s pisanimi črkami. Starejši učenci vedno pogosteje male in velike pisane črke zamenjujejo s tiskanimi črkami. Od 7. razreda dalje je učencev, ki pišejo s tiskanimi črkami, v vsakem razredu več kot 50 %. V 7. razredu je takšnih učencev kar 84,2 %.

Tabela 3: Pisanje s tiskanimi in pisanimi črkami glede na spol

Spol	Tiskane črke		Pisane črke		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	14	30,4	32	69,6	46	46,46
Deklice	27	50,9	26	49,1	53	53,54
Skupaj	41	41,4	58	58,6	99	100

Iz tabele 3 je razvidno, da več deklic (50,9 %) kot dečkov (30,4 %) piše s tiskanimi črkami in nasprotno več dečkov (69,6 %) kot deklic (49,1 %) piše s pisanimi črkami.

4.2 Poteznost velikih pisanih črk o, f in s

Tabela 4: Poteznost velike pisane črke o glede na razred

Razred	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
4.	13	65,0	4	20,0	1	5,0	2	10,0	20	34,48
5.	5	38,5	8	61,5	0	0,0	0	0,0	13	22,41
6.	4	36,4	6	54,5	1	9,1	0	0,0	11	18,97
7.	1	33,3	2	66,7	0	0,0	0	0,0	3	5,17
8.	4	57,1	2	28,6	0	0,0	1	14,3	7	12,07
9.	3	75,0	0	0,0	1	25,0	0	0,0	4	6,90
Skupaj	30	51,7	22	37,9	3	5,2	3	5,2	58	100

Izmed tistih, ki pišejo s pisanimi črkami, največ učencev piše veliki pisani o na prvi način (51,7 %), medtem ko drugi način uporablja 37,9 %. 5,2 % učencev veliki pisani o piše z veliko tiskano črko o (tretji način), med njimi en učenec 4., en učenec 6. in en učenec 9. razreda. Prvi način uporablja največ učencev 9. razreda (75,0 %), 4 razreda (65,0 %) in 8. razreda (57,1 %). Drugi način uporablja največ učencev 7. razreda (66,7 %), 5. razreda (61,5 %) in 6. razreda (54,5 %). 3 učenci (5,2 %) iz 4. in 8. razreda pišejo veliko pisano črko O popolnoma drugače ali jo celo zapišejo narobe.

Tabela 5: Poteznost velike pisane črke o glede na spol

Spol	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	16	50,0	15	46,9	0	0,0	1	3,1	32	55,17
Deklice	14	53,8	7	26,9	3	11,5	2	7,7	26	44,83
Skupaj	30	51,7	22	37,9	3	5,2	3	5,2	58	100

Prvi način uporablja 50,0 % dečkov in 53,8 % deklic. Drugi način uporablja več dečkov (46,9 %) kot deklic (26,9 %). Tretji način uporabljajo samo deklice. Veliko črko o drugače pišejo en deček (3,1 %) in dve deklici (7,7 %).

Tabela 6: Poteznost velike pisane črke f glede na razred

Razred	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
4.	14	70,0	3	15,0	1	5,0	2	10,0	20	34,48
5.	9	69,2	2	15,4	0	0,0	2	15,4	13	22,41
6.	4	36,4	4	36,4	2	18,2	1	9,1	11	18,97
7.	2	66,7	0	0,0	0	0,0	1	33,3	3	5,17
8.	4	57,1	1	14,3	0	0,0	2	28,6	7	12,07
9.	2	50,0	1	25,0	1	25,0	0	0,0	4	6,90
Skupaj	35	60,3	11	19,0	4	6,9	8	13,8	58	100

Iz tabele 6 je razvidno, da največ učencev piše veliki pisani f na prvi način (60,3 %), medtem ko drugi način uporablja 19,0 %, tretji način oziroma veliko tiskano črko f pa 6,9 % učencev. V vseh razredih prvi način uporablja več kot polovica učencev, izjema je 6. razred, kjer prvi način uporablja le 36,4 % učencev. 8 učencev (13,8 %) piše veliko pisano črko f drugače. Ti učenci prihajajo iz vseh razredov z izjemo 9. razreda.

Tabela 7: Poteznost velike pisane črke f glede na spol

Spol	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	23	71,9	4	12,5	0	0,0	5	15,6	32	55,17
Deklice	12	46,2	7	26,9	4	15,4	3	11,5	26	44,83
Skupaj	35	60,3	11	19,0	4	6,9	8	13,8	58	100

Iz tabele 7 je razvidno, da na prvi način piše več dečkov (71,9 %) kot deklic (46,2 %). Na drugi način veliko pisano črko f piše več deklic (26,9 %) kot dečkov (12,5 %). Na tretji način ne piše noben deček, piše pa 15,4 % deklic.

Tabela 8: Poteznost velike pisane črke s glede na razred

Razred	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
4.	15	75,0	2	10,0	0	0,0	3	15,0	20	34,48
5.	5	38,5	8	61,5	0	0,0	0	0,0	13	22,41
6.	8	72,7	1	9,1	2	18,2	0	0,0	11	18,97
7.	1	33,3	1	33,3	0	0,0	1	33,3	3	5,17
8.	6	85,7	0	0,0	0	0,0	1	14,3	7	12,07
9.	2	50,0	1	25,0	1	25,0	0	0,0	4	6,90
Skupaj	37	63,8	13	22,4	3	5,2	5	8,6	58	100

Učenci pišejo veliko pisano črko s najpogosteje na prvi način (63,8 %). Na ta način piše največ učencev 8. razreda (85,7 %), 4. razreda (75,0 %) in 6. razreda (72,7 %). Drugi način uporablja 22,4 % učencev, med temi je največ učencev 5. razreda (61,5 %). Tega načina ne uporablja noben učenec 8. razreda. Samo 3 učenci izmed vseh učencev uporabljajo tretji način oziroma so veliko pisano črko s pričeli pisati z veliko tiskano črko s. Veliko pisano črko s 5 učencev (8,6 %) piše drugače, največ učencev 4. razreda (15 %).

Tabela 9: Poteznost velike pisane črke s glede na spol

Spol	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	20	62,5	9	28,1	0	0,0	3	9,4	32	55,17
Deklice	17	65,4	4	15,4	3	11,5	2	7,7	26	44,83
Skupaj	37	63,8	13	22,4	3	5,2	5	8,6	58	100

Pri pisanju velike pisane črke s uporablja prvi način več deklic (65,4 %) kot dečkov (62,5 %). Drugi način uporablja več dečkov (28,1 %) kot deklic (15,4 %). Tretji način uporabljajo samo deklice (11,5 %), ki veliko pisano črko s pišejo z veliko tiskano črko s. Trije dečki (9,4 %) in dve deklici (7,7 %) pišejo veliko pisano črko s drugače.

4.3 Poteznost malih pisanih črk o, f in s

Tabela 10: Poteznost male pisane črke o glede na razred

Razred	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
4.	10	50,0	10	50,0	0	0,0	0	0,0	20	34,48
5.	13	100	0	0,0	0	0,0	0	0,0	13	22,41
6.	3	27,3	7	63,6	1	9,1	0	0,0	11	18,97
7.	2	66,7	1	33,3	0	0,0	0	0,0	3	5,17
8.	6	85,7	1	14,3	0	0,0	0	0,0	7	12,07
9.	4	100	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4	6,90
Skupaj	38	65,5	19	32,8	1	1,7	0	0,0	58	100

Malo pisano črko o največ učencev (65,5 %) piše na prvi način, v 5. in 9. razredu ta način uporabljajo vsi učenci. Drugi način uporablja 32,8 % učencev, med njimi izstopa 6. razred (63,6 %). Tretji način oziroma malo tiskano črko o uporablja samo en učenec 6. razreda (1,7 %). Drugače male pisane črke o ne piše nihče.

Tabela 11: Poteznost male pisane črke o glede na spol

Spol	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	21	65,6	10	31,3	1	3,1	0	0,0	32	55,17
Deklice	17	65,4	9	34,6	0	0,0	0	0,0	26	44,83
Skupaj	38	65,5	19	32,8	0	0,0	0	0,0	58	100

Prvi način uporablja skoraj enak odstotek dečkov (65,6 %) in deklic (65,4 %). Drugi način uporablja nekoliko več deklic (34,6 %) kot dečkov (31,3 %). Tretji način uporablja en deček.

Tabela 12: Poteznost male pisane črke f glede na razred

Razred	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
4.	17	85,0	2	10,0	1	5,0	0	0,0	20	34,48
5.	13	100	0	0,0	0	0,0	0	0,0	13	22,41
6.	10	90,9	1	9,1	0	0,0	0	0,0	11	18,97
7.	0	0,0	3	100	0	0,0	0	0,0	3	5,17
8.	0	0,0	7	100	0	0,0	0	0,0	7	12,07
9.	3	75,0	0	0,0	0	0,0	1	25,0	4	6,90
Skupaj	43	74,1	13	22,4	1	1,7	1	1,7	58	100

Malo pisano črko f zapisuje na prvi način 74,1 % učencev. Izstopajo učenci 5. (100 %), 6. (90,9 %), 4. (85,0 %) in 9. razreda (75,0 %). Vsi učenci 7. in 8. razreda, ki pišejo s pisanimi črkami, uporabljajo drugi način. En učenec 4. razreda pri zapisu uporablja tretji način oziroma malo pisano črko f piše z malo tiskano črko f. En učenec 9. razreda malo črko f piše drugače.

Tabela 13: Poteznost male pisane črke f glede na spol

Spol	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	23	71,9	8	25,0	1	3,1	0	0,0	32	55,17
Deklice	20	76,9	5	19,2	0	0,0	1	3,8	26	44,83
Skupaj	43	74,1	13	1,7	1	0,0	1	1,7	58	100

Prvi način uporablja skoraj enak odstotek deklic (76,9 %) in dečkov (71,9 %). Drugi način uporablja nekoliko več dečkov (25,0 %) kot deklic (19,1 %). Tretji način uporablja en deček (3,1 %), drugače črko f piše ena deklica (3,8 %).

Tabela 14: Poteznost male pisane črke s glede na razred

Razred	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
4.	17	85,0	3	15,0	0	0,0	0	0,0	20	34,48
5.	8	61,5	3	23,1	0	0,0	2	15,4	13	22,41
6.	9	81,8	2	18,2	0	0,0	0	0,0	11	18,97
7.	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0,0	3	5,17
8.	6	85,7	1	14,3	0	0,0	0	0,0	7	12,07
9.	1	25,0	2	50,0	1	25,0	0	0,0	4	6,90
Skupaj	42	72,4	12	20,7	2	3,4	2	3,4	58	100

Največ učencev pri pisanju male pisane črke s uporablja prvi način (72,4 %), med njimi največ učencev 8. (85,7 %), 4. (85,0 %) in 6. razreda (81,8 %). Drugi način uporablja 20,7 % učencev. Drugi način uporablja polovica (50,0 %) učencev 9. razreda. Tretji način zapisa uporabljata samo dva učenca (3,4 %), eden iz 7. in eden iz 4. razreda. Dva učenca 5. razreda (15,4 %) malo pisano črko s pišeta drugače.

Tabela 15: Poteznost male pisane črke s glede na spol

Spol	Prvi način		Drugi način		Tretji način		Drugače		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Dečki	19	59,4	10	31,3	2	6,3	1	3,1	32	55,17
Deklice	23	88,5	2	7,7	0	0,0	1	3,8	26	44,83
Skupaj	42	72,4	12	20,7	2	3,4	2	3,4	58	100

Več deklic (88,5 %) kot dečkov (59,4 %) pri pisanju črke s uporablja prvi način. Več dečkov (31,3 %) kot deklic (7,7 %) pri pisanju črke s uporablja drugi način. Tretji način uporabljata dva dečka (6,3 %). Drugačen zapis črke s uporabljata en deček in ena deklica.

5 RAZPRAVA

Z raziskavo sva želeli ugotoviti, v koliki meri učenci OŠ Gustava Šiliha Laporje pri pisanju še uporabljajo velike in male pisane črke in v koliki meri se šolska pisava učencev od 4. do 9. razreda spremeni v individualno pisavo. Osredotočili sva se na poteznost pisanja malih in velikih pisanih črk o, f in s.

Hipoteza 1: Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo zapiske z malimi pisanimi črkami, zmanjšuje.

Raziskava je pokazala, da v 4. razredu vsi učenci pišejo s pisanimi črkami, v 5. in 6. razredu pa več kot polovica. V 8. in 9. razredu piše s pisanimi črkami med 40 in 50 % učencev, v 7. razredu zgolj 15,8 %.

Tudi v literaturi sva zasledili, da se pisava učencev prične pri devetih letih spreminjati od naučene, saj se učenci navajajo hitrega pisanja, otrok preneha uporabljati naučene črte in počasi oblikuje svoj slog pisave (Žagar, 1996; Žerdin 2003). **Hipotezo 1 potrdiva.**

Hipoteza 2: S pisanimi črkami piše več deklet kot dečkov.

Raziskava je pokazala, da pisane črke od 4. razreda dalje uporablja 69,6 % dečkov in samo 49,1 % deklet. Menili sva, da se dekleta v primerjavi s fanti pri lepomislu bolj trudijo in da ohranjajo naučeno pisavo tudi v višjih razredih. Rezultati kažejo, da dekleta pisane črke zamenjajo s tiskanimi črkami v večji meri kot dečki. Predvidevava, da želijo imeti lepe in pregledne zapiske. **Hipotezo 2 ovrževa.**

Hipoteza 3: Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo velike pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, povečuje.

Raziskava je pokazala, da:

- veliko pisano črko o piše po načelih šolske pisave 51,7 % učencev, med njimi največ učencev 9., 4. in 8. razreda;
- veliko pisano črko f po načelih šolske pisave piše 60,3 % učencev, med njimi največ učencev 4., 5. in 7. razreda;
- veliko pisano črko s po načelih šolske pisave piše 63,8 % učencev, med njimi največ učencev 8., 4. in 6. razreda.

Ugotovili sva, da učenci 4. razreda velike pisane črke o, f in s večinoma pišejo po načelih šolske pisave, pri starejših učencih pa se velike pisane črke o, f in s pišejo na drugačen način, nekatere celo z velikimi tiskanimi črkami. To je v skladu z razvojem individualne pisave šolarjev. Odstotek učencev, ki velike pisane črke o, f in s pišejo na drugačen način, ne narašča enakomerno po razredih, temveč se od razreda do razreda razlikuje, zato **hipotezo 3 delno potrdiva.**

Hipoteza 4: Število dečkov, ki pišejo velike pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, je večje kot število deklic.

Raziskava je pokazala, da:

- veliko pisano črko o piše po načelih šolske pisave 50,0 % dečkov in 53,8 % deklic;
- veliko pisano črko f po načelih šolske pisave piše 71,9 % dečkov in 46,2 % deklic;
- veliko pisano črko s po načelih šolske pisave piše 62,5 % dečkov in 65,4 % deklic;
- noben deček velikih pisanih črk o, f in s ne piše s tiskanimi črkami, medtem ko te črke z velikimi tiskanimi črkami piše med 11,5 % in 15,4 % deklic.

Pri pisanju velike pisane črke f hipotezo 4 potrdiva, pri pisanju velikih pisanih črk o in s hipotezo 4 ovrževa.

Hipoteza 5: Od 4. do 9. razreda se število učencev, ki pišejo male pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, povečuje.

Raziskava je pokazala, da:

- malo pisano črko o piše po načelih šolske pisave 65,5 % učencev, med njimi vsi učenci 5. in 9. razreda, pogosto tudi učenci 8. in 7. razreda;
- malo pisano črko f po načelih šolske pisave piše 74,1 % učencev, med njimi največ učencev 5., 6. in 4. razreda;
- malo pisano črko s po načelih šolske pisave piše 72,4 % učencev, med njimi največ učencev 8., 4. in 6. razreda.

Pri pisanju male pisane črke f hipotezo 5 potrdiva, pri pisanju male pisane črke s hipotezo 5 delno potrdiva, pri pisanju male črke o pa hipotezo 5 ovrževa.

Hipoteza 6: Število dečkov, ki pišejo male pisane črke o, f in s na drugačen način, kot so se ga učili v šoli, je večje kot število deklic.

Raziskava je pokazala, da:

- malo pisano črko o piše po načelih šolske pisave 65,6 % dečkov in 65,4 % deklic;
- malo pisano črko f po načelih šolske pisave piše 71,9 % dečkov in 76,9 % deklic;
- malo pisano črko s po načelih šolske pisave piše 59,4 % dečkov in 88,5 % deklic;
- nobena deklica malih pisanih črk o, f in s ne piše s tiskanimi črkami, medtem ko te črke z malimi tiskanimi črkami piše med 3,1 % in 6,3 % dečkov.

Pri pisanju malih pisanih črk o in f hipotezo 6 ovrževa, pri pisanju male črke f hipotezo 6 potrdiva.

6 ZAKLJUČEK

V okviru najine raziskovalne naloge sva prišli do naslednjih ugotovitev:

- Velike in male pisane črke pri pisanju zapiskov uporablja 60,6 % učencev od 4. do 9. razreda. Med njimi je največ učencev 4. in 5. razreda in več dečkov kot deklic. Učiteljici 4. in 5. razreda glede na učni načrt za slovenščino pri učencih spodbujata pisanje z velikimi in malimi pisanimi črkami, medtem ko je teh spodbud od 6. razreda dalje manj.
- Rezultati raziskave kažejo, da v primerjavi s starejšimi učenci nekoliko več učencev 4. in 5. razreda pri pisanju upošteva načela šolske pisave, vendar to ne drži za vse velike in male pisane črke, ki sva jih preverjali (o, f in s).

- Odstotek učencev, ki velike in male pisane črke o, f in s pišejo na drugačen način, ne narašča enakomerno po razredih, temveč se od razreda do razreda razlikuje.

Za temo raziskovalne naloge sva se odločili, ker smo učenci 6. razreda učiteljico slovenščine pogosto spraševali, če moramo pisati s pisanimi črkami ali lahko uporabljamo tiskane. Učiteljica nam je povedala, da lahko pišemo s pisanimi ali s tiskanimi črkami, pomembno je le, da se razbere velika začetnica. V zvezkih učencev našega razreda sva opazili zapiske, napisane s tiskanimi in pisanimi črkami, zato sva se odločili, da bo to tema najine raziskovalne naloge. Pri branju nekaterih narekov sva imeli precej težav, ker nekateri učenci pišejo zelo nerazločno. Pri štirih učencih poteznosti pisanja ni bilo mogoče prepoznati, zato sva jih izločili iz raziskave. Spoznali sva, kako težko delo imajo učiteljice, ko pregledujejo spise ali teste.

V tabelah sva uporabili odstotke, s katerimi pri matematiki v 6. razredu še nismo računali. Naučili sva se, zakaj je potrebno računati z odstotki in ne s števili učencev ter križni račun.

Za nadaljnje raziskave predlagava, da preverimo, kakšno je mnenje učiteljev v 1., 2. in 3. razredu o učenju pisanih črk v osnovni šoli in v koliki meri učitelji slovenskega jezika od 6. razreda naprej spodbujajo pisanje s pisanimi črkami pri učencih.

Odločili sva se, da bomo v šolskem letu 2020/2021 v šoli organizirali mednarodni dan pisanja z roko, ki poteka vsako leto 23. januarja.

7 VIRI IN LITERATURA

1. Berc-Prah Dubravka. *Radovednih pet. Slovenščina 4. Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 4. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett, 2014.
2. Brookfield, Karen. *Svet okrog nas: Pisave*. Murska Sobota: Pomurska založba, 1999.
3. Jazbec, Marijana. *Zakaj je v digitalni dobi pomembno pisanje z roko?* Prevod American Handwriting Analysis foundation, 2016. Pridobljeno 1. februarja 2020, s <http://solazaravnatelj.si/wp-content/uploads/2017/03/Marijana-Jazbec1-pomocniki-2017.pdf>
4. *Program osnovna šola: Slovenščina, učni načrt (posodobljena izdaja)*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo, 2018. Pridobljeno 1. februarja 2020, s www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf
5. Ropič, Marija, Urbančič Jelovšek, Mateja in Frančeškin, Jana. *Danes rišem, jutri pišem. Priročnik za učitelje in vzgojitelje v 1. razredu devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Rokus, 1999.
6. *UČIMse*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, 2016.
7. Žagar, France. *Didaktika slovenskega jezika v osnovni šoli*. Maribor: Obzorja, 1996.
8. Žerdin, Tereza. *Motnje v razvoju jezika, branja in pisanja. Priročnik za pomoč specialnim pedagogom in učiteljem pri odpravljanju motenj jezika, branja in pisanja*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše, Ljubljana in Društvo Bravo, 2003.

8 PRILOGE

8.1 Navodilo nareka

Učenki 6. razreda, Alina Auer in Eva Zala Kitek, pod mentorstvom šolske pedagoginje Alenke Fidler delata raziskovalno nalogo, v okviru katere raziskujeta pisavo učencev na OŠ Gustava Šiliha Laporje. Prošita vas, da napišete kratek sestavek po nareku.

Najprej na ustrezna mesta napišite ime, priimek in razred, ki ga obiskujete.

Narek pišite tako, kot običajno pišete vaše zapiske v zvezke. Na veliko začetnico vas bom opozorila.

Pričeli bomo z narekom.

Slika 10: Navodilo nareka
(Vir: Arhiv šole)

8.2 Besedilo nareka

Slika 11: Besedilo nareka
(Vir: Berc-Prah, 2014, str. 20)